

Raport științific final
privind implementarea proiectului în perioada 1 mai 2013-31 octombrie 2015

Titlul Proiectului: „Cartea românească veche și ilustrația ei în context cultural central-est european. Studiu de caz: gravura de București (1582-1830)”

Cod proiect: PN-II-RU-PD-2012-3-0433

Contract de finanțare nr: 75/04.30.2013

Perioada de derulare: 01.05.2013-31.10.2015

Director de proiect: Dr. Anca Elisabeta Tatay

Etap I: 01.05.2013-31.12.2013

Etapă II: 01.01.2014-31.12.2014

Etapă III: 01.01.2015-31.10.2015

Valoarea finanțării alocate anului bugetar 2013 corespunzătoare etapei I: 104200 lei

Valoarea finanțării alocate anului bugetar 2014 corespunzătoare etapei II: 110250 lei

Valoarea finanțării alocate anului bugetar 2015 corespunzătoare etapei III: 83550 lei

Total valoare aprobată pentru întreaga perioadă a proiectului: 298000

1. Activități sau stagii de documentare efectuate, conform activităților proiectului

1.1 Internaționale:

2013

Veneția (Italia), 14.08.2013-04.09.2013: documentare în vederea contextualizării gravurii din cartea românească veche în cadrul cărții europene (sec. 15-19). S-a urmărit atât depistarea bibliografiei aferente temei de studiu cât și studierea cărților vechi europene, în special venețiene, deținute de către Biblioteca Marciana și Biblioteca Muzeului Correr.

2015

Paris (Franța), 24.05.2015-02.06.2015: documentare în vederea contextualizării gravurii din cartea românească veche în cadrul cărții europene (sec. 15-19) și a îmbogățirii bibliografiei. Cercetarea a fost efectuată în cadrul Bibliotecii Naționale a Franței.

1.2 Naționale:

2013.

Cluj-Napoca, Alba Iulia, București: documentare în vederea depistării gravurilor din cărțile românești vechi tipărite în tipografiile bucureștene în perioada 1582-1830.

Aprofundarea bibliografiei referitoare la cartea veche românească (1508-1830) și în special la cea de București. Aflarea numărului cărților de București pentru perioada vizată, pe baza bibliografiei existente: aprox. 350 titluri.

În bibliotecile din Cluj-Napoca (Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Centrală Universitară), din Alba Iulia (Biblioteca Muzeului Unirii, Biblioteca Arhi Episcopiei Orotodoxe, Biblioteca Battyaneum) și București (Biblioteca Academiei Române) s-au consultat cărțile românești vechi de București și s-au inventariat și fotografiat elementele lor grafice.

2014:

La Sibiu, București, Alba Iulia, Cluj-Napoca a fost continuată documentarea în vederea depistării gravurilor din cărțile românești vechi tipărite în tipografiile bucureștene în perioada 1582-1830. S-a continuat de asemenea procesul de aprofundare a bibliografiei. Pe parcursul anului au fost redactate câteva studii, acestea fiind publicate în reviste de prestigiu din țară sau din străinătate sau în volume colective tipărite la edituri acreditate, așa cum se va vedea

mai jos. Astfel, cel de al treilea obiectiv al proiectului (Catalogul cărților de București și al gravurilor) este în fază finală.

2015

Pe baza bibliografiei procurate din străinătate (Veneția, Paris), dar și din țară, s-a urmărit realizarea obiectivelor 1 și 2 (1. Tipografiile românești și producția lor de carte (1508-1830) în mediul Central-Est European; 2. Cadrul istoric și cultural al Bucureștiului pentru perioada sfârșitului de secol al XVI-lea – început de secol al XIX-lea) și s-au realizat obiectivele 3, 4 și 5 (3. Catalogul cărților de București și al gravurilor; 4. Analiza gravurilor și 5. Concluzii).

2. Activități de diseminare: rezultate științifice obținute

2.1 Participarea la manifestări științifice de specialitate organizate de foruri academice recunoscute:

2.1.1 Internaționale (4):

- Anca Elisabeta Tatay, *Woodcuts of Byzantine Tradition in the Old Romanian Books Printed in Blaj (1750-1830)*, în cadrul *International Symposium: Niš and Byzantium XII*, organizate de „University of Niš”, **Niș (Serbia)**, 3-6 iunie **2013** (coautor: Cornel Tatai-Baltă). <http://www.ni.rs/byzantium/NIVsr2013.php>
(Au fost punctate și legăturile tiparnițelor bucureștene cu tiparnița blăjeană, exercitate prin intermediul gravurilor.)
- Anca Elisabeta Tatay, *Incursion into the Engravings of Old Romanian Writings printed in Bucharest (1582-1830)*, în cadrul *10th European Social Science History Conference*, organizat de către „International Institute of Social History” (of the Royal Netherlands Academy of Arts & Science) și „University of Vienna”, **Viena (Austria)**, 23-26 aprilie **2014**.
<https://esshc.socialhistory.org/esshc-user/program/?day=15&time=31&paper=1233>
- Anca Elisabeta Tatay, *Representation of the Sunday of All Saints in the Romanian Icons on wood, book xylographs and icons on glass (16th-19th centuries)*, în cadrul *International Symposium: Niš and Byzantium XIII*, organizat de către „University of Niš”, **Niș (Serbia)**, 3-5 iunie **2014** (coautor: Cornel Tatai-Baltă).
<http://www.ni.rs/byzantium/program2014.html>
(La București în 1678 a apărut o xilogravură, reprezentând *Duminica tuturor sfinților*, care a influențat alte gravuri, dar și icoane pe lemn sau sticlă.)
- Anca Elisabeta Tatay, *L'Époque napoléonienne reflétée dans l'iconographie du livre ancien roumain*, în cadrul conferinței internaționale «*Affinités latines*» *La Culture comme élément des relations franco-roumaines (XVIIIe-XXIe siècles)*, organizată de l'Université de Lorraine à Nancy, le Centre de recherche universitaire lorrain d'histoire (CRULH) et le Département d'études roumaines de l'Université de Strasbourg, **Strasbourg (Franța)**, 17-18 septembrie **2015**.
https://www.unistra.fr/fileadmin/upload/DUN/cher/Documents/Informations_doctorales_ET_MASTER/Colloques_et_journees_d_etude/2015-2016/Affinites_latines_programme.pdf

2.1.2 Naționale (16):

- Anca Elisabeta Tatay, *Influența gravurii vieneze Blaschke János (1770-1833) asupra graficii din cartea românească veche de la Buda*, în cadrul „Conferințelor de vară de la Telciu”, ed. a II-a, Telciu – Runcu Salviei, 24-28 iulie **2013**.
<http://ligaoamenilordeculturabontideni.blogspot.ro/2013/07/conferintele-de-vara-de-la-telciu.html>
(Gravurile din cărțile românești vechi au avut surse de inspirație de proveniență diferită: din spațiul românesc – Blaj, București, etc – sau străin – Viena).

- Anca Elisabeta Tatay, *Gravura din cartea romaneasca veche de la Buda (1780-1830)*, în cadrul *Școlii de Vară și Festivalului Internațional pentru Dialog Intercultural „Diva Deva”*, Ediția a VII-a, *Geografii identitare – identități geografice*, Deva, 11-14 septembrie 2013.
<http://hunedoara.transilvania-tv.ro/conferinta-diva-deva-in-perspectiva-regionalizarii/>
(Multe dintre gravurile de Buda au avut ca model gravuri apărute în tipografiile bucureștene, iar mai apoi, anumite ornamente tipografice apărute inițial în cărțile de Buda, s-au regăsit în cărțile tipărite la București).
- Anca Elisabeta Tatay, *Cartea românească veche de București (1582-1830). Repere generale*, în cadrul conferinței *Biblioteca Județeană Mureș – un secol în slujba comunității*, Târgu Mureș, 22-23 noiembrie 2013.
<http://www.bjmures.ro/activitati/2013/centenar/ProgramConferintaCentenar.pdf>
- Anca Elisabeta Tatay, *Duminica tuturor sfinților reprezentată în xilogravura de carte, în icoana pe lemn și sticlă (sec. XVI-XIX)*, în cadrul *Simpozionului național de Istoria Artei medievale și premoderne* organizat cu ocazia *Zilelor academice clujene*, iunie 2014, **Cluj-Napoca**, 12-13 iunie 2014 (coautor: Cornel Tatai-Baltă).
<http://www.google.ro/url?url=http://www.acad-cluj.ro/contents/Program%2520Zilele%2520Academice%25202014.doc&rct=j&frm=1&q=&esrc=s&sa=U&ei=4htpVNmXL6jnywPiyoHQDA&ved=0CBMQFjAA&usg=AFQjCNE0tgHCEae-QoU3DMFy9xwYneRPZQ>
- Anca Elisabeta Tatay, *Prolegomena la gravura din cărțile românești vechi religioase apărute la București (1582-1830)*, în cadrul *Conferințelor de vară de la Telciu*, ed. a III-a, **Telciu** (jud. Bistrița-Năsăud), 25-26 iulie 2014.
<http://www.crestinortodox.ro/stiri/crestinortodox/conferintele-vara-la-telciu-a-treia-editie-145930.html>
- Anca Elisabeta Tatay, *Xilogravura „Judecata de apoi” din „Noul Testament”, Mănăstirea Neamț, 1818*, în cadrul Sesiunii de comunicări științifice *Zilele Antropologiei Românești*, ediția a XXI-a: *Aventura imaginii – imagine, imaginație, imaginar*, **Sibiu**, 25-29 septembrie 2014.
<http://www.muzeulastra.ro/pdf/evenimente/2014-09-25%2029%20Program%20ZAR%202014.pdf>
- Anca Elisabeta Tatay, *Xilogravurile tipografului Stanciu de la București (ultimele decenii ale sec. al XVIII-lea)*, în cadrul simpozionului *Școala Ardeleană*, ed. a IX-a, **Oradea**, 29-31 octombrie 2014 (coautor: Cornel Tatai-Baltă).
http://www.egco.ro/news_1671_ro.php
- Anca Elisabeta Tatay, *Cartea românească veche tipărită la București (1582-1830)*, în cadrul conferinței *Text și discurs religios*, ed. a VII-a, **Sibiu**, 7-8 noiembrie 2014 (coautor: Cornel Tatai-Baltă).
<http://www.cntdr.ro/node/68>
- Anca Elisabeta Tatay, *Xilogravurile lui Grigore Ieromonah din cărțile tipărite la București în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea*, în cadrul conferinței *„Bibliologie și Patrimoniu Cultural Național. Noi dimensiuni în cercetarea cărților românești vechi (1691-1830)”*, ed. a VIII-a, **Alba Iulia**, 20-21 noiembrie 2014 (coautor: Cornel Tatai-Baltă).
<http://diam.uab.ro/upls/program%20biblio2014.pdf>
- Anca Elisabeta Tatay, *Xilogravurile de tradiție bizantină ale lui Grigorie Ieromonah din Triodul din 1768*, în cadrul *Simpozionului Național de Istoria Artei Medievale și Premoderne*, **Cluj-Napoca**, 20 mai 2015, organizat în cadrul manifestărilor prilejuite de *Zilele Academice Clujene*, mai 2015 (coautor: Cornel Tatai-Baltă).

- <http://www.acad.ro/com2015/doc/d0508-ZileleAcademiceCluj-Program2015.pdf>
(Frumosul Triod s-a tipărit la București).
- Anca Elisabeta Tatay, *Reprezentări ale lui David din cartea românească veche tipărită la București (1694-1830)*, în cadrul Sesiunii anuale de comunicări științifice a Muzeului Civilizației Dacice și Romane, **Deva**, 11-12 iunie **2015**.
<http://www.mcdr.ro/wp-content/uploads/2015/06/Program-2015-Sesiunea-MCDR-pt-site.pdf>
- Anca Elisabeta Tatay, *Noi cercetări referitoare la xilogravurile de la București semnate de Ieromonah Costantie (1820-1830)*, în cadrul Conferinței științifice naționale „Cercetarea în era globalizării. Mize, provocări și perspective”, organizate de către Muzeul Civilizației Dacice și Romane, **Deva**, 25 septembrie **2015** (coautor: Cornel Tatai-Baltă).
<http://www.mcdr.ro/wp-content/uploads/2015/09/Program-16.09.2015-doc-HD.pdf>
- Anca Elisabeta Tatay, *Ipostaze ale reprezentării Îngerului păzitor în grafica de carte românească veche (sec. XVIII-XIX)*, în cadrul conferinței internaționale *Homo viator*, organizată de Universitatea Sapientia, **Miercurea Ciuc (Jud. Harghita)**, 24-25 aprilie **2015** (coautor: Cornel Tatai-Baltă).
http://araba.ils.unibuc.ro/wp-content/uploads/2015/04/homo-viator_program_final.pdf
- Anca Elisabeta Tatay, *Un centru artistic la marginea a două lumi: gravura de București între Orient și Occident*, în cadrul conferinței internaționale *Metamorphoses Of The Identity From The Margin*, **Valea Verde (Jud. Alba)**, 6-9 august **2015**.
<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10204831744136621&set=a.3107414927541.2124417.1329352743&type=3&theater>
- Anca Elisabeta Tatay, *Introduction into the eschatological symbolism in the graphics of early Romanian writings (the begining of the 19th century)*, în cadrul conferinței internaționale *Death, Dying and Disposal Conference*, **Alba Iulia**, 2-6 septembrie **2015**.
<http://www.deathandsociety.org/uploaded-docs/DDD12-Conference-Program-FINAL.pdf>
- Anca Elisabeta Tatay, *Xilogravuri de Popa Simeon existente în cărțile tipărite la București (1823-1828)*, în cadrul conferinței *Bibliologie și patrimoniu cultural național. Cartea românească veche în Imperiul Habsburgic (1691-1830)*, **Alba Iulia**, 30-31 octombrie **2015** (coautor: Cornel Tatai-Baltă).
http://www.uab.ro/sesiuni_2015/bibliologie/

2.2. Studii, articole publicate/în curs de publicare (19):

2.2.1. Reviste de specialitate din străinătate (1):

- Anca Elisabeta Tatay, *A budai román nyomda néhány 19. század eleji könyvillusztrációjának előképe*, în *Ars Hungarica* (Budapesta), 2/**2014**, p. 194-206.

2.2.2. Reviste de specialitate acreditate din țară (5):

- Anca Elisabeta Tatay, *Un alt calendar de Buda (1821) necunoscut*, în *Terra Sebus*, 5, **2013**, p. 563-576.
(Bibliografia Românească Veche menționează apariția unei serii întregi de Calendare apărute în oficinile tipografice românești precum: București, Sibiu, Oradea, Buda ș.a. Studiul de față elucidează problema unui calendar budens plasându-l în contextul mai larg al celorlalte calendare românești).

-Anca Elisabeta Tatay, *Reprezentarea „Duminicii tuturor sfinților” în icoana pe lemn, xilogravura de carte și icoana pe sticlă românească (sec. XVI-XIX)*, în *Transilvania (Sibiu)*, 2014, nr. 5-6, p. 126-133 (coautor: Cornel Tatai-Baltă).

-Anca Elisabeta Tatay, *Xilogravuri semnate de Stanciul Tipograf la București (1780-1806)*, în *Transilvania (Sibiu)*, 2015, nr. 6-7, p. 14-26 (coautor: Cornel Tatai-Baltă).

-Anca Elisabeta Tatay, *The Importance of Graphics in the Early Romanian Religious Writings of Bucharest (1582-1830)*, în *Text și discurs religios (Iași)*, vol. VII, 2015, p. 249-264 (coautor: Cornel Tatai-Baltă).

-Anca Elisabeta Tatay, *Xilogravurile de tradiție bizantină ale lui Grigorie Ieromonah din Triodul tipărit la București în anul 1768*, în *Terra Sebus*, 7, 2015 (acceptat, în curs de apariție) (coautor: Cornel Tatai-Baltă).

2.2.3. Volumele unor manifestări științifice internaționale (3):

-Anca Elisabeta Tatay, *Woodcuts Of Byzantine Tradition In The Old Romanian Writings Printed In Blaj (1750-1830)*, în vol. *Niš and Byzantium, Twelfth Symposium, Niš, 3-6 June 2013. The Collection of Scientific Works. XII*, Editor: Miša Rakocija, Niš (Serbia), 2014, p. 457-466 (coautor: Cornel Tatai-Baltă). (Au fost punctate și legăturile tiparnițelor bucureștene cu tiparnița blăjeană, exercitate prin intermediul gravurilor.)

-Anca Elisabeta Tatay, *Representation of the Sunday of all Saints in the Romanian Icons on Wood, Book Xylographs and Icons on Glass (16th-19th Centuries)*, în vol. *Niš and Byzantium, Thirteenth Symposium, Niš, 3-6 June 2014. The Collection of Scientific Works. XIII*, Editor: Miša Rakocija, Niš (Serbia), 2015, p. 401-412. (coautor: Cornel Tatai-Baltă).

-Anca Elisabeta Tatay, *Gestures and Inner Feelings in the Graphic Representations of the Last Supper which Decorate the Old Romanian Writings (1700-1829)*, în vol. *Iconicity, History, and the Cultural Imageries of Body and Soul*, Edited by György E. Szönyi and Larisa Zámbo-Kocic with the assistance of Zsuzsanna Eke and Attila Kiss Szeged, JATEPress, 2015, acceptat, în curs de apariție (coautor: Cornel Tatai-Baltă).

2.2.4. Volumele unor manifestări științifice naționale (6):

-Anca Elisabeta Tatay, *Representazioni dell' „Ultima cena” nella grafica di libro romeno antico (1700-1829)*, în vol. *La Scuola Transilvana*, editori: Remus Câmpeanu, Vasile Rus, Varga Attila, Florin Jula, **Nyiregyháza, Oradea**, 2013, p. 60-80 (coautor: Cornel Tatai-Baltă).

-Anca Elisabeta Tatay, *Reprezentări ale „Cinei celei de taină” în grafica de carte românească veche (1700-1829)*, în *Școala Ardeleană (Oradea)*, VII, coordonatori: Remus Câmpeanu, Varga Attila, Florin Jula, 2013, p. 53-72. (coautor: Cornel Tatai-Baltă).

-Anca Elisabeta Tatay, *Gravura din cartea romaneasca veche de la Buda (1780-1830)*, în vol. *Geografii identitare – identități geografice, Simpozionul multicultural „Diva Deva”. Ediția a 7-a, 2013*, coordonatori: Pavel Pușcaș, Valentin Trifescu, Simion Molnar, Vali Ilyes, **Cluj-Napoca**, Presa Universitară Clujeană, 2014, p. 181-190.

(Multe dintre gravurile de Buda au avut ca model gravuri apărute în tipografiile bucureștene, iar mai apoi, anumite ornamente tipografice apărute inițial în cărțile de Buda, s-au regăsit în cărțile tipărite la București.)

-Anca Elisabeta Tatay, *Influența gravurului vienez Blaschke János (1770-1833) asupra graficii din cartea românească veche de la Buda*, în vol. *Carte – Cunoaștere – Identitate. Studii culturale. Conferințele de vară de la Telciu. Ediția*

a II-a, editori: Valer Simion Cosma, Edit Szegedi, **Cluj-Napoca**, Editura Eikon, 2014, p. 81-96.

(Gravurile din cărțile românești vechi au avut surse de inspirație de proveniență diferită: din spațiul românesc – Blaj, Bucureși, etc – sau străin – Viena).

-Anca Elisabeta Tatay, *The Engraver Blaschke János's Influence on the Graphics of the Romanian Books Printed in Buda*, în vol. *Buch – Wissen – Identität. Kulturwissenschaftliche Studien. Die Tagungen von Telciu. 2. Auflage*, Herausgeber: Valer Simion Cosma, Edit Szegedi, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2014, p. 86- 100.

Anca Elisabeta Tatay, *Noi cercetări referitoare la xilogravurile de la București semnate de Ieromonah Costantie (1820-1830)*, în vol. *Cercetarea in era globalizarii. Mize, provocări și perspective*, coordonatori: Gina Boda, Cătălin Rogojanu, **Târgoviște**, Editura Cetatea de Scaun, 2015, p. 253-275 (coautor: Cornel Tatai-Baltă).

2.2.5. În volume omagiale publicate la edituri acreditate din țară (4):

Anca Elisabeta Tatay, *Ipostaze ale reprezentării „Îngerului păzitor” în grafica de carte românească veche (sec. XVIII-XIX)*, în vol. *Omagiu părintelui profesor Ioan Mitrofan la 65 de ani de viață și 35 de ani de preoție*, coordonator: William A. Bleiziffer, **Cluj-Napoca**, Presa Universitară Clujeană, 2014, p. 291-300 (coautor: Cornel Tatai-Baltă).

Anca Elisabeta Tatay, *Xilogravura de tradiție bizantină din cartea românească veche tipărită la Blaj (1750-1830)*, în vol. *Diversitate culturală, realități politice și multiconfesionalism în Transilvania și Banat (sec. XVIII-XX). Cercetătorului științific Gr. I Dr. Dumitru Suciu la împlinirea vârstei de 70 de ani*, coordonatori: Varga Attila, Iosif Marin Balog, **Cluj-Napoca**, Editura Argonaut, 2014, p. 39-48 (coautor: Cornel Tatai-Baltă).

Anca Elisabeta Tatay, *Stages of evolution of the good emperor's myth in Transylvania. An analysis of collective mentality and of social imaginary from transylvania in the first half of the 19th century on the basis of the historical story entitled The sick widow*, în vol. *Fascinația trecutului. Omagiu istoricului Simion Retegan la împlinirea vârstei de 75 de ani*, coordonatori: Daniela Deteșan, Mirela Popa-Andrei, Mádly Loránd, **Cluj-Napoca**, Editura Mega, Editura Argonaut, 2014, p. 584-593 (coautor: Cristinel Roman Negoii).

Anca Elisabeta Tatay, *Însemnătatea graficii cărții românești vechi tipărite la București (1582-1830)*, în vol. *Societate – Cultură – Biserică. Studii de istorie medievală și modernă. Omagiu Profesorului Avram Andea*, Editori: Doru Radosav, Radu Mârza, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2014, p. 98-114 (coautor: Cornel Tatai-Baltă).

2.3. Cărți

Anca Elisabeta Tatay, *Xilogravura din cartea românească veche tipărită la București (1582-1830)*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2015, 480 p. (coautor, Cornel Tatai-Baltă).

3. Publicitatea-vizibilitatea proiectului și a rezultatelor obținute

3.1 În conformitate cu prevederile contractului de finanțare a fost actualizată pagina web a proiectului, <http://www.diam.uab.ro/index.php?s=10&p=106>.

Au fost actualizate CV-urile membrilor echipei.

3.2 Toate publicațiile apărute până în prezent în cadrul proiectului respectă prevederile contractului cu privire la publicitatea finanțării, conform Contractului Art. 10 alin. 10.15,

„This work was supported by a grant of the Romanian National Authority for Scientific Research, CNCS – UEFISCDI, project number PN-II-RU-PD-2012-3-0433”.

4. Alte activități necesare derulării proiectului:

În vederea derulării în bune condiții a proiectului au fost întreprinse proceduri de achiziții de imobilizări corporale, obiecte de inventar și materiale consumabile (proces desfășurat pe perioada anilor 2013-2014). Acestea sunt detaliate în fișele de evidență a cheltuielilor efectuate în perioadele aferente. Auditorul extern (cu care a fost încheiat un contract în anul 2013) își va prezenta raportul la termenul stabilit.

Noutatea și consistența rezultatelor obținute în cadrul proiectului, pentru anii 2013-2015, justifică și susțin atingerea obiectivelor propuse spre realizare în momentul demarării proiectului prin Cererea de finanțare aprobată.

Director de proiect,
Dr. Anca Elisabeta Tatay

Alba Iulia 03. 11.2015